

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Meldahlsgade 1
DK 1613 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

Sendt per mail til: cap@sgav.dk og mmj@sgav.dk
Journalnummer: 25-202-000006 fsva. høring af miljørapporten

Høring over miljørapport vedrørende ændring af CAP-planen 2023-27, samt ændringer til CAP-planen 2023-2027

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) har sendt miljørapporten vedr. ændring af CAP-planen 2023-27 i offentlig høring og har samtidig sendt ændring af CAP-planen 2023-27 i høring i overvågningskomitéen. Landbrug & Fødevarer har følgende bemærkninger til de to høringer:

Hovedformålet med de foreslåede ændringer til CAP-planen er implementering af den grønne trepartsaftale og de efterfølgende politiske aftaler om Implementering af et Grønt Danmark, og om udmøntning af CAP-planen til indsatser i aftalen om Implementering af et Grønt Danmark og Danmarks Grønne arealfond. Den seneste fra 11. april 2025.

Trepartsimplementering

Det er af afgørende vigtighed for Landbrug & Fødevarer, at implementeringen af den grønne trepartsaftale i Danmark bliver en succes. Derfor bakker Landbrug & Fødevarer overordnet op om de ændringer, der laves til CAP-planen som følge af trepartsaftalen. Det er vigtigt, at der laves et enkelt og gennemskueligt set-up for de ordninger, der skal sikre effektiv implementering af de lokale grønne treparter, og at der samtidig sikres en fornuftig balance mellem brug af midler fra EU's landbrugspolitik og brug af nationale midler fra bl.a. den grønne arealfond.

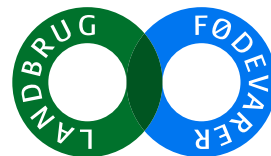
De væsentligste pointer vedrørende trepartsimplementering:

- Det er vigtigt at den nye ordning 'midlertidig ekstensivering' bygger bro til den varige udtagning, og at de arealer, som er meldt ind i ordningen, indgår med det fulde potentiale af den potentielle varige udtagning på arealet, når der medio 2026 gøres status over antallet af tilsagn.
- Landbrug & Fødevarer er meget utilfredse med, at 4 pct. kravet (GLM 10) fortsætter i 2026, til trods for at det er afskaffet på EU-plan. Opfyldelse af kravet kan komme til at blokere for udtagningsprojekter, da der ofte kan være tale om de samme arealer der er relevante for ordningerne. Reglerne skal justeres, så GLM 10-arealer ikke kan vokse ind i 'permanent græs status'.

Stabilitet og balance i CAP-implementeringen

Det er vigtigt at sikre denne balance mellem EU-midler og nationale midler, da det samtidig er afgørende at sikre en stabil og forudsigelig udvikling i implementeringen af EU's landbrugspolitik, som understøtter både økonomien i erhvervet og den grønne omstilling bedst muligt. Det drejer sig både om stabilitet i udviklingen i allokeringen af midler til grundbetaling, og i forhold til, at landmændene skal kunne planlægge og tilpasse bedriften til de tilskudsordninger, der udbydes.

De væsentligste pointer vedrørende stabilitet og balance i CAP-implementeringen:

- Det er u hensigtsmæssigt, når ordninger og støttesatser ændres med kort varsel. Det gælder ikke mindst for ordningen biodiversitet & bæredygtighed, hvor støttesatsen sænkes markant på arealer, hvor der ikke er lavbunds- og vådområdepotentiale og bestøverbraktillægget fjernes. Dette vil påvirke de landmænd, som fx har haft forventning om at kunne søge bestøverbraktillæg i 2026 på de marker, som de har haft omkostninger ved at etablere i 2025.
- Af hensyn til den økonomiske stabilitet for landmændene er det vigtigt, at der holdes fast i, at den øgede overførsel af midler fra søjle 1 til søjle 2 ('fleks') i 2026 tilbageføres i 2027. Derfor er det helt afgørende, at det sikres, at der ikke efterfølgende tages yderligere beslutninger om at justere 'fleksprocenten' fra søjle 1 til søjle 2 for 2027.

Forenkling og yderligere ændringer til CAP-implementeringen

Derudover har Landbrug & Fødevarer generelt ytret ønske om en række justeringer af CAP-planen, som ikke er medtaget i denne omgang. Det er vigtigt, at der ses på disse ønsker i forhold til at sikre en god CAP-implementering i Danmark, og at de derfor medtages til den næste planlagte ændring af CAP-planen, som også forventes blive gennemført inden 1. januar 2026. Det er også vigtigt, at der drages nytte af de mulige forenklinger af reglerne, som der forventes at blive mulighed for med den forenklingsspakke for EU's landbrugspolitik, som EU-kommissionen har offentliggjort i maj 2025. Her er det helt afgørende, at Danmark ikke går enegang og bevarer regler i Danmark, som afskaffes på EU-plan.

Væsentligste pointer vedrørende forenkling og yderligere ændringer til CAP-implementeringen

- Det er vigtigt, at Danmark drager nytte af alle muligheder for at forenkle CAP-implementeringen i Danmark. Det gælder både i forhold til permanent græs, justering af GLM-krav osv.
- Landbrug & Fødevarer ønsker fortsat justeringer til 'aktiv landbruger'- definitionen. Der henvises til vores høringssvar til grundbetalingsordningen. EU-Kommissionen har i et svar til Landbrug & Fødevarer indikeret, at det er muligt at tilføje et kriterium vedrørende erhvervsmæssigt husdyrhold. Landbrug & Fødevarer mener derfor, at dette kriterium skal tilføjes i CAP-planen.
- I forhold til forenklingsspakken fra 2024 mener Landbrug & Fødevarer fortsat, at det skal gøres muligt at opfylde GLM 7-kravet i Danmark ved hjælp af afgrødediversificering. Rotationskravet kan samtidig forenkles, ved at 3-års kravet fjernes.

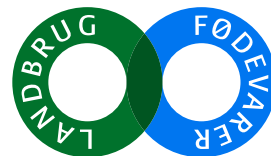
Landbrug & Fødevarer har følgende specifikke bemærkninger til ændringerne i CAP-planen. De er tilstræbt indsat i kronologisk rækkefølge.

Grundbetaling til projektarealer (afsnit 4.1.3.7)

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at den nye nationale tilskudsordning til etablering af skov indsættes som en ordning, hvor der kan gives grundbetaling til projektarealer.

Afgrøderotationskravet, GLM 7 (afsnit. 3.10.3.3)

Landbrug & Fødevarer gentager ønsket om, at det gøres muligt at opfylde GLM 7-kravet via afgrødediversificering. Dette blev muligt med Kommissionens forenklingsspakke fra 2024. Samtidig ønskes det, at rotationskravet forenkles ved, at kravet, om at ingen afgrøder må dyrkes længere end tre år på det samme areal, slettes. Dette delkrav giver rigtig meget administrativt bøv, og det vil komme til at skabe konflikt med den fremtidige kvælstofregulering, hvor det kan være med til at forhindre, at landmanden kan dyrke de afgrødekombinationer, som giver den laveste kvælstofudledning i flere år i træk. Det gælder fx vårbyg efterfulgt af efterafgrøder.

4 pct. kravet, GLM 10 (afsnit 3.10.5)

Landbrug & Fødevarer er meget utilfredse med, at 4 pct. kravet (GLM 10) fortsætter i 2026, til trods for at det er afskaffet på EU-plan. Opfyldelse af kravet kan komme til at blokere for udtagningsprojekter, da det ofte vil de sammen arealer, der er relevante for ordningerne.

Det er meget vigtigt, at reglerne bliver justeret, så GLM 10-arealer ikke kan vokse ind i 'permanent græs'-status. Det er vigtigt, at EU-Kommissionen udfordres på denne fortolkning af reglerne. Den nugældende regel betyder i praksis, at en lang række arealer bliver pløjet op og genetableret med blomsterbrak for at undgå 'permanent græs'-status. Dette giver omkostninger for landmanden, og samtidig er det ikke hensigtsmæssigt i forhold til biodiversiteten, at brakarealer, som ikke har været omlagt gennem mange år, pløjes op.

Grundbetaling til projektarealer (afsnit 4.1.3.7)

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at den nye nationale tilskudsordning til etablering af skov indsættes som en ordning, hvor der kan gives grundbetaling til projektarealer.

Aktiv landbruger (afsnit 4.1.4.1)

Landbrug & Fødevarer ønsker fortsat justeringer til 'aktiv landbruger'-definitionen. Der henvises til vores hørings svar til grundbetalingsordningen og hørings svaret til CAP-planen for 2025. De gældende kriterier for at være aktiv landbruger udelukker en række bedrifter med mindre end 40 ha fra at ekstensivere landbrugsarealerne og samtidig opnå tilskud givet via CAP-planen. Dette udgør en særlig udfordring i forhold til ordningen permanent ekstensivering. Se bemærkninger herom i afsnittet vedrørende permanent ekstensivering. Kriterierne for at være aktiv landbruger skal derfor tilpasses. EU-Kommissionen har endvidere i et svar til Landbrug & Fødevarer indikeret, at det er muligt at tilføje et kriterium vedrørende erhvervsmæssigt husdyrhold. Landbrug & Fødevarer mener derfor, at dette kriterium skal tilføjes i CAP-planen.

Grundbetalingsordningen og øget overførsel af midler til søjle 2 (kapitel 5.1, BISS (21))

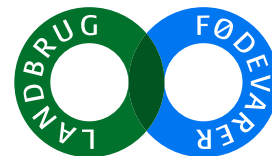
Midlerne allokeret til grundbetalingsordningen reduceres i 2026 med ca. 300 mio. kr. som følge af øget overførsel af midler fra søjle 1 til søjle 2. Samtidig øges midlerne allokeret til grundbetalingsordningen med ca. 300 mio. kr. i 2027, så allokeringen til grundbetaling gennemsnitligt over de to år er den samme som tidligere.

Landbrug & Fødevarer bifalder, at den økonomiske stabilitet for landmændene samlet set er sikret i 2026-27, men skal samtidig bemærke, at det er uhensigtsmæssigt med store udsving i beløbet afsat til grundbetaling fra år til år. Derfor er det også vigtigt, at det nu afsatte beløb til grundbetaling i 2027 fastholdes, og at det ikke på et senere tidspunkt justeres nedad som følge af eventuelle fremtidige beslutninger om overførsel af midler fra søjle 1 til søjle 2, eller som følge af ændringer til bioordningerne.

Bio-ordning økologisk arealstøtte (kapitel 5.1, intervention 5)

Landbrug & Fødevarer bifalder de omprioriteringer, der laves for ordningen, som forventeligt gør det muligt at fastholde flere eksisterende arealer i økologisk drift samt øge tilgangen af økologiske arealer yderligere. Dette er en nødvendig omprioritering for at undgå et fortsat fald i det økologiske areal.

Vi noterer os i den forbindelse, at der fra den 1. januar 2026 kan søges og opnås økologisk arealtilskud på arealer med sprøjteforbud. Landbrug & Fødevarer ser det gerne tydeliggjort i SGAV's eksterne kommunikation herom, at det økologiske arealtilskud også kan søges på boringsnære beskyttelsesområder, så landmænd og rådgivere er opmærksomme på dette.

Bio-ordningerne 'miljø- og klimavenligt græs' og 'varieret planteproduktion' (kapitel 5.1, intervention 6 og 8)

For de to ordninger tilpasses arealmålsætningen og allokering af midler til ordningerne til ansøgningsniveauet i 2024. Det vil sige, at tildelingen af midler til ordningerne reduceres med i alt ca. 45 mio. kr. årligt. Samtidig fastholdes tilskudssatserne.

Landbrug & Fødevarer gør opmærksom på, at der i 2025 er søgt til et større areal på ordningerne, end den nye arealmålsætning for 2026, og at det ansøgte areal til ordningerne har været stigende fra år til år.

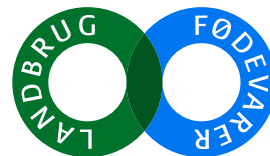
- For miljø- og klimavenligt græs er den nuværende arealmålsætning på 198.000 ha. Det nedjusteres til 181.333 ha i 2026. I 2025 er der ansøgt ca. 186.000 ha.
- For varieret planteproduktion er den nuværende arealmålsætning på 188.130 ha. Det nedjusteres til 156.100 ha i 2026. I 2025 er der ansøgt ca. 159.000 ha.

Da disse to ordninger er væsentlige i forhold til at sikre ansøgere i visse sektorer en kompensation for fjernelsen af betalingsrettigheder og dermed udjævning af hektarstøtten, er det vigtigt, at støttesatserne i ordningerne fastholdes. Dette gælder også i tilfælde, hvor der fremadrettet kommer overansøgning til ordningerne i forhold til de nye arealmålsætninger. Eftersom der ville have været overansøgning i 2025 med de nye arealmålsætninger, vil det umiddelbart være forventningen, at der bliver overansøgning i 2026. For Landbrug & Fødevarer er det derfor vigtigt, at det planlagte enhedsbeløb fastholdes, så støttesatsen ikke kan sænkes til under dette beløb. Der vil sige, at den planlagte minimumsstøttesats skal fastlægges på samme niveau som det planlagte enhedsbeløb. Landbrug & Fødevarer ønsker, at dette justeres i CAP-planen.

Bio-ordning 'midlertidig ekstensivering' (biodiversitet & bæredygtighed) (kapitel 5.1, intervention 9)

Bioordningen 'midlertidig ekstensivering' kommer til at spille en væsentlig rolle i forhold til implementeringen af den grønne trepart, og det er vigtigt, at det er en velfungerende ordning. Hvis ordningen skal blive en succes, er det helt centralt, at det sikres, at ordningen er med til at danne bro over til ordningen til 'permanent udtagning' i form af minivådområder, vådområder og lavbundsprojekter. Det er derfor helt afgørende, at de arealer, som indgår i ordningen på arealer med potentiale for vådområde- og lavbundsprojekter, kan tælle med i den opgørelse, som skal laves medio 2026 og vil blive lagt til grund for markreguleringen i den nye reguleringsmodel, som træder i kraft i 2027. Det er nødvendigt, at der findes en god model for dette, uanset om den ligger indenfor CAP'en, eller den ligger i den nationale håndtering af ordningen i forbindelse med treparten.

I forhold til sikring af stabilitet og balance i CAP-implementeringen er Landbrug & Fødevarer ærgerlige over, at der sker ændringer i ordningen med meget kort varsel. Det gælder ikke mindst, at støttesatsen vil blive markant reduceret på alle arealer, som ikke har lavbunds- og vådområdepotentiale. Landbrug & Fødevarer har gennem længere tid ønsket at begrænse incitamentet i bestøverbraktillægget, og bakker derfor op om fjernelsen af tillægget. Det er dog u hensigtsmæssigt, at det sker med så kort varsel, da landmænd kan have etableret bestøverbrak i 2025 med forventning om, at tillægget også kunne modtages i 2026. Det fremgår af udkastet til CAP-plan, at der forventes en meget begrænset søgning til ordningen på 14.000 ha på arealer uden lavbunds- og vådområdepotentiale, hvor der kun gives den lave støttesats på 1.350 kr./ha,

mod tidligere 2.740 kr./ha. Landbrug & Fødevarer mener, der er vigtigt, at det sikres, at ordningen lever op til EU's krav om at udbyde en ordning på dette område til alle landmænd. Med den reviderede lave støttesats vil der de facto være landmænd, som bliver udelukket fra at søge ordningen.

Landbrug & Fødevarer har et ønske om, at det gøres muligt at tage slæt på arealerne, det i områder med vådområde- og lavbundspotentiale kan være med til at forberede arealerne til fremtidig permanent udtagning.

Landbrug & Fødevarer vil gerne gentage vores generelle ønske om, at det gøres muligt at afgræsse de arealer, der indgår i ordningen. Det giver mulighed for at gavne biodiversiteten yderligere, og det vil gøre det lettere at skabe sammenhængende afgræsningsarealer i de områder, hvor der søges om midlertidig ekstensivering. Det samme gælder for arealer, der anvendes til opfyldelse af GLM 10 – 4 pct. kravet.

I ordningen er der en iboende begrænsning, der gør, at der maksimalt kan søges til 50 pct. af en bedrifts areal. Det bemærkes, at dette kan blive en udfordring på bedrifter, hvor en stor andel af bedriften ligger i et område med vådområde- og lavbundspotentiale.

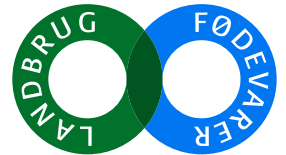
Mere tekstnært i forhold til formuleringerne i CAP-planen er det vigtigt, at der konsekvensrettes, så det er beskrevet tydeligt, hvilke arealer, der har mulighed for at søge det nye tillæg på 1.950 kr./ha. Nogle steder står der "elementer på lavbundslande" og andre steder står der "kulstofrige jorder og arealer med vådområdepotentiale". Ifølge de politiske aftaler om treparten, er det arealer som har et potentiale for vådlægning og dermed på sigt kan indgå i et lavbunds- eller vådområdeprojekt. Det fremgår desuden af CAP-planen, at arealet med kulstofrige jorder og vådområdepotentiale i alt udgør 236.000 ha, og at det forventes at 23 pct. af dette areal (55.000 ha) vil indgå i midlertidig ekstensivering i 2026. Det er uklart hvordan det totale areal med potentiale er beregnet – og hvordan det defineres. Det er vigtigt, at dette snarest muligt bliver klart, så landmændene kan forberede sig på, hvor det vil være muligt at søge denne ordning med forhøjet tilskudssats. Det er svært at vurdere, hvor stor søgningen vil blive til ordningen under de nye kriterier og støttesatser. Det er i den forbindelse vigtigt med en stillingtagen til, hvad der sker, hvis der bliver overansøgning til ordningen.

Det er i CAP-planen uklart, hvilke krav der reelt stilles til landbrugsaktivitet på arealer, der indgår i ordningen. På side 297 står der, at arealet årligt skal slå eller i-sås en blomsterblanding ved etablering (herunder jordbearbejdning). Samtidig står der på side 302 "pleje (afpudsning hvert andet år)". Det er vigtigt, at det står helt klart, hvad der gælder for henholdsvis slåningsbrak og blomsterbrak (både i etableringsåret og efterfølgende år). Det gør det ikke på nuværende tidspunkt.

Pleje af græs- og naturarealer (kapitel 5.3, intervention 13)

Den foreslåede ændring vedrørende muligheden for slæt i plejegræsordningen har netop været i offentlig høring. Landbrug & Fødevarer henviser til høringssvaret hertil.

På side 387 i afsnittet om kompensation, står der "tillægget vil kunne gives, hvor der kan dokumenteres positive resultater af naturplejen ved at registrere bestemte biodiversitetsindikatorer. Indikatorerne indeholder specifikke strukturelle forhold på vegetationen og/eller forekomst af bestemte almindelige planter". Det foreslås, at der står "indikatorplanter" i stedet for "almindelige planter."

Engangskompensation til fastholdelse af vand- og klimaprojekter (kapitel 5.3, intervention 15)

Landbrug & Fødevarer kan ikke gennemskue, om reduktionen skyldes ændringer i de politiske aftaler – herunder fordelingen mellem hvad der skal finansieres med nationale midler og med EU-midler og i forhold til, om der gives engangskompensation eller værditabskompensation, eller om det er et udtryk for, hvor stort det forventede afløb på ordningen vil være gennem de kommende år. Generelt er det svært at gennemskue, hvad finansieringstabellen reelt indeholder. Det gælder også for de andre ordninger, hvor den finansielle tildeling er blevet reduceret, som fx minivådområder, rydning og forberedelse til afgræsning, vand- og klimaprojekter m.v.

Der henvises supplerende til kommentar i dette høringssvar under ordningen 'permanent ekstensivering', vedrørende sammenhængen mellem udbetaling under denne ordning og konditionalitet. Denne sammenhæng er meget uhensigtsmæssig, da overtrædelse af et konditionalitetskrav et andet sted på bedriften kan få betydning for, hvor stor en kompensation der udbetales fra den tinglyste rådighedsindskrænkning på arealet.

Permanent ekstensivering (kapitel 5.3, intervention 26)

Landbrug & Fødevarer hilser fortsættelsen og målretningen af ordningen permanent ekstensivering velkommen. Ordningen er et vigtigt instrument i forhold til implementeringen af den grønne trepartsaftale, hvor den vil være en vigtig brobygger i de områder, hvor der er potentiale for vådområde- og lavbundsprojekter.

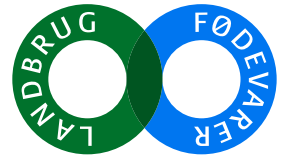
Det vigtigste fokus er på den korte bane, at der er fokus på at reducere udledning af kvælstof og klimaeffekter. Det er dog vigtigt, at der også tænkes i at skabe de bedst mulige synergieffekter i forhold til at fremme biodiversiteten. Det er dog vigtigt, at der også tænkes i at skabe de bedst mulige synergieffekter i forhold til at fremme biodiversiteten, herunder at der vil være mulighed for at iværksætte biodiversitetsfremmende tiltag på arealerne, som det var tilfældet i den tidligere ordning under LDP.

I forhold til Landbrug & Fødevarers ønske om generelt at sikre stabilitet i den danske CAP-implementering, skal Landbrug & Fødevarer dog beklage, at der er lodsejere som, vil blive ramt af den arealmæssige begrænsning hvor der ikke kan søges til alle arealer, og de lavere tilskudssatser end forventet på nogle arealtyper i den næste runde af ordningen. Det gælder særligt for lodsejere, som enten har fået afvist deres ansøgning til permanent ekstensivering i 2024 på grund af formelle fejl, og nu ønsker at søge igen, eller lodsejere som har planlagt at vente med at søge i forventning om at have de samme tilskudsmuligheder i næste ansøgningsrunde.

Landbrug & Fødevarer bifalder i den sammenhæng, at der er sikret ekstra finansiering til ordningen via øget national medfinansiering frem for via øget fleks, så der samtidig også sikres en stabil udvikling i indkomststøtten til landmændene.

Landbrug & Fødevarer ser frem til at komme med indspil til den konkrete udmøntning af den kommende ordning. Her vil Landbrug & Fødevarer bl.a. lægge vægt på, at der kan søges om tilskud på baggrund af en længere referenceperiode end på den tidligere ordning under landdistriktsprogrammet.

Konkret foreslår Landbrug & Fødevarer, at ansøgere får mulighed for at vælge et referenceår på baggrund af årrækken fra 2015-2023. Ønsket om en længere referenceperiode udspringer af, at der kan være landbrugere, som har arealer med omdriftsgræs (der løbende bliver omlagt), men hvor omdriftstiden er mere end 5 år. Disse arealer bliver definatorisk til permanent græs efter 5 år,

selvom de reelt er omdriftsarealer. De kan derfor kun få en erstatning svarende til permanent græs – og ikke en erstatning svarende til omdriftsarealer. Dette er et særligt stort ønske for økologerne. De var før 2023 ikke omfattet af det grønne krav, der nu svarer til GLM 1 vedrørende permanent græs, og derfor har økologerne generelt mange omdriftsgræsmarker, hvor omdriftstiden er længere end 5 år. Det er dermed Landbrug & Fødevarers holdning, at økologerne stilles langt ringere med den nuværende referenceperiode, og at der skal rettes op på dette ved at udvide referenceperioden.

I forhold til grundbetaling er det vigtigt, at ordningen sidestilles med andre udtagningsordninger, som er omfattet af art. 4 stk. 4, litra C i forordning 2021/2115 (grundbetaling til projektarealer), eller med arealer der har tilsagn under plejegræsordningen. Det vil sige, at hvis man har et areal med permanent ekstensivering, kan det kvalificere til, at en ansøger betragtes som værende aktiv landbruger på lige fod med alle andre arealer, hvor der søges grundbetaling til projektarealer. Dette skal være gældende uanset, om der til arealet søges grundbetaling til projektarealer, eller om der søges grundbetaling efter de almindelige støttebetingelser. Således sikres det, at det fortsat er muligt at søge grundbetaling til det udtagne areal, også selvom der udtages så stor en andel af bedriften, at det ikke længere er muligt at sikre sig 'aktiv landbruger'-status ved at være medlem af register for gødningsregnskab. Muligheden for at søge grundbetaling til projektarealer skal ligeledes gælde efter tilsagnsperiodens ophør.

Herudover ønsker Landbrug & Fødevarer, at værditabsmodellen på sigt tages i anvendelse på denne type ekstensiveringsordninger. Vi opfordrer også til, at det sikres, at deltagelse i ordningen for permanent ekstensivering ikke afskærer lodsejeren fra at få værditabskompensation fra et lavbunds eller vådområdeprojekt på et senere tidspunkt. Det skal være muligt at få udbetalt differencen mellem værditabsmodellen og engangskompensationen, hvis arealet senere indgår i et sådant projekt.

Desuden ønsker Landbrug & Fødevarer, at de omdriftsarealer, der indgår i ordningen, skal kunne anvendes til opfyldelse af GLM 10. Det gælder ikke kun for småbiotoper (beskrevet som "elementer" i udkastet til CAP-plan), men også for brakarealer.

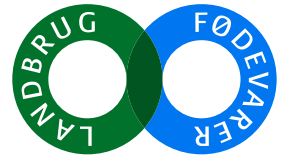
Afslutningsvis ønskes en uddybning af de nærmere konsekvenser ved, at ordningen nu hjemles i henhold til CAP-planforordningens art. 70. Det antages, at denne ændring vil kunne få konsekvenser for tilsagnsperiodens længde m.m.

Flytningen af ordningen til artikel 70 betyder også, at der vil ske en reduktion af udbetalingen under ordningen, hvis en landmand overtræder et konditionalitetskrav. Landbrug & Fødevarer ser dette som meget uheldigt. Hvis landmanden skulle være så uheldig at overtræde et konditionalitetskrav det år, hvor der sker udbetaling under ordningen, kan landmanden risikere at miste en meget stor del af den kompensation, der gives for den tinglyste indskrænkning af råderetten på arealet. Dette er meget disproportionalt i forhold til formålet med at udbetale netop denne type tilskud. Derfor opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at styrelsen gør en stor indsats for at ændre dette, så uforvarende overtrædelser af konditionalitetskrav på andre dele af bedriften ikke kan få konsekvenser for størrelsen på støtteudbetalingen under denne ordning. Det samme gør sig gældende for ordningen "engangskompensation".

Måltrettet regulering (kapitel 5.3, intervention 16)

Landbrug & Fødevarer kvitterer for forlængelsen af ordningen til og med 2026. I forhold til den finansielle tildeling til ordningen er det væsentligt, at der sikres tilstrækkeligt med midler til at imødekomme den søgning, der vil være til ordningen i 2026, også selvom dette går ud over den

afsatte ramme (som nu er tilpasset tidligere års søgning). Det er vigtigt at alle, som ønsker at bidrage med etablering af frivillige målrettede efterafgrøder, får kompensation herfor, så det sikres at et eventuelt obligatorisk krav bliver mindst muligt.

Ny kvælstofregulering (kapitel 5.3, intervention 27)

Landbrug & Fødevarer har noteret sig, at ny kvælstofreguleringsmodel i CAP-planen nu udskydes fra 2026 til 2027, og overgår fra en bio-ordning til en søjle 2 ordning. Landbrug & Fødevarer bemærker, at bortfaldet af bioordningen til fordel for en ny ordning under søjle II bl.a. har til formål at øge omkostningseffektiviteten og fleksibiliteten i valg af virkemidler. Helt overordnet er det vigtigt for Landbrug & Fødevarer, at kompensationen, som aftalt i trepartsaftalen, vil blive differentieret efter reguleringstryk. Landbrug & Fødevarer noterer sig, at CAP-planen, særligt afsnittet om ny reguleringsmodel, vil blive opdateret, så snart der foreligger en politisk beslutning om hvordan modellen skal implementeres.

Eftersom der forventes justeringer, er det vigtigt, at der ikke sættes noget uhensigtsmæssigt ind i planen, som EU-Kommissionen senere blokerer for at ændre på.

Landbrug & Fødevarer vil for en god ordens skyld gerne gøre opmærksom på, at det enkelte steder fremgår, at ny reguleringsmodel træder i kraft fra 2026 (bl.a. s. 170, 451). Det bør rettes til 2027.

Vand- og klimaprojekter (kapitel 5.3, intervention 18)

Der laves i CAP-planen en række tilpasninger af ordningen. Landbrug & Fødevarer hilser generelt disse tilpasninger velkommen. Det er ikke mindst positivt, at der gives mulighed for, at private støttemodtagere kan søge om kvælstofvådområdeprojekter.

I forhold til muligheden for at samle forundersøgelser- og etableringsprojektet i ét tilsagn, skaber dette en forenkling. Det er dog væsentligt, at det sikres, at den enkelte lodsejer fortsat har mulighed for at sige nej til at gå videre, når forundersøgelserprojektet er gennemført.

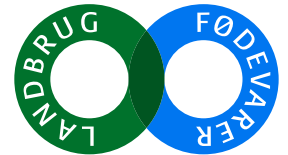
Beløbsrammen for ordningen nedsættes i 2026 med 64 mio. kr. og i 2027 med 79 mio. kr.

Landbrug & Fødevarer kan ikke gennemskue, om reduktionen skyldes ændringer i de politiske aftaler – herunder fordelingen mellem hvad der skal finansieres med nationale midler og med EU-midler, eller om det er et udtryk for, hvor stort det forventede afløb på ordningen vil være gennem de kommende år. Generelt er det svært at gennemskue, hvad finansieringstabellen reelt indeholder. Det gælder også for de andre ordninger – hvor den finansielle tildeling er blevet reduceret, som fx minivådområder, rydning og forberedelse til afgræsning, engangskompensation m.v.

Minivådområder (kapitel 5.3, intervention 19)

Beløbsrammen og planlagt output for ordningen reduceres. Landbrug & Fødevarer har forstået det således, at justeringen alene handler om de forventede udbetalinger under ordningen, og at den er baseret på, hvor meget der allerede har været søgt til under ordningen. Landbrug & Fødevarer bemærker for en god ordens skyld, at det er vigtigt, at nedjusteringen ikke påvirker hvor mange midler der er sat af til nye minivådområder gennem de kommende år. Minivådområder er et helt centralt virkemiddel i den grønne trepartsaftale, og det er derfor væsentligt, at der er afsat tilstrækkeligt med midler til at imødekomme de ansøgninger, som styrelsen vil modtage i de kommende år.

Privat skovrejsning (kapitel 5.3, intervention 20)

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at privat skovrejsning bliver lagt om til en nationalt finansieret ordning uden fra CAP'en. Det er en forenkling, at der kun er én ordning, frem for flere forskellige ordninger med forskellige finansieringskilder.

Rydning og forberedelse til afgræsning (kapitel 5.3, intervention 21)

Det står ikke klart for Landbrug & Fødevarer, hvad "personer med minimum en råderet" dækker over.

Eftersom der var meget stor søgning til ordningen ved den seneste ansøgningsrunde, ønsker Landbrug & Fødevarer, at der fremadrettet tilføres yderligere nationale midler til ordningen i form af forøget national medfinansiering.

Landbrug & Fødevarer kan ikke gennemskue, om reduktionen i beløbsrammen skyldes ændringer i de politiske aftaler, eller om det er et udtryk for, hvor stort det forventede afløb på ordningen vil være gennem de kommende år. Generelt er det svært at gennemskue hvad finansieringstabellen reelt indeholder. Det gælder også for de andre ordninger – hvor den finansielle tildeling er blevet reduceret, som fx minivådområder, vand- og klimaprojekter, engangskompensation m.v.

Miljø- og klimateknologi (kapitel 5.3, intervention 22)

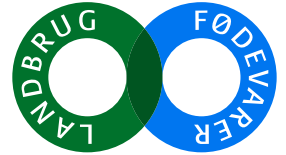
Helt overordnet er det vigtigt for Landbrug & Fødevarer, at der sættes flere midler af til investeringer i miljø- og klimateknologi. Det gælder særligt i forhold til at understøtte de investeringer, der skal ske i landbruget gennem de kommende år for at reducere klimagas-udledningen fra landbruget forud for indførslen af en CO₂e afgift i 2030. I den forbindelse er det også vigtigt, at processen for godkendelse af nye virkemidler bliver speedet op, og sker så hurtigt som overhovedet muligt.

I forlængelse af ovenstående bemærkes det, at der i 2025 er tale om en meget lille pulje, som skal fordeles på flere indsatsområder. Hertil kommer, at 5 ud af de 110 mio. kr. er øremærket til omlægning af fjerkræproduktion. Set i lyset af en kommende klimaafgift på dansk landbrug, havde Landbrug & Fødevarer havde derfor gerne set en opjustering af den ramme, der oprindeligt blev afsat til ordningen i landbrugsaftalen fra 2021.

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at der gives mulighed for at overføre gamle LDP-tilsagn til CAP-planen. Det er dog vigtigt, at der er fuldt fokus på at få hjemtaget så mange af landdistriktsmidlerne fra det gamle landdistriktsprogram som muligt inden udgangen af 2025. I denne sammenhæng kunne det være brugbart at få oplyst omfanget af de sager, der forventes overført til CAP-planen. Hertil ønsker Landbrug & Fødevarer at appellere til, at tilsagnshavere, som kan forvente et længere sagsbehandlingsforløb, løbende bliver orienteret herom. Således lå afsyningerne af en række af projekterne meget tidligt grundet udløbsdatoen på LDP-midlerne. Dette kan bidrage til opfattelsen af, at der går meget lang tid før man får udbetalt tilskuddet.

Grøn bioraffinering (kapitel 5.3, intervention 23)

Erfaringerne fra tidligere ansøgningsrunder har vist, at mange projekter ikke har været rentable. Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til generelt at se på, hvordan tilskudsordningen kan understøtte en reel udvikling af grøn bioraffinering i Danmark. Der er i den forbindelse et akut behov for at se på muligheden for at lave rateudbetaling i projekterne. Da der er tale om store projekter, giver det nogle meget store likviditetsudfordringer. Dette skal samtidig ses i lyset af en fremtid, hvor flere landbrugsarealer vil skulle ekstensiveres. Det er en dagsorden, der ligeledes vil kunne bidrage til den politiske ambition om at mindske import af soja til foder.

Etableringsstøtte til unge landbrugere (kapitel 5.3, intervention 24)

Det er vigtigt at foretage en indsats for at sikre generationsskiftet i dansk landbrug. Derfor kvitterer Landbrug & Fødevarer for, at der afsættes flere midler til etableringsstøtteordningen. Dette er helt i tråd med den grønne trepartsaftale.

I forbindelse med den seneste ansøgningsrunde blev der foretaget en række justeringer i ordningen, som har vist sig svære at tolke i praksis. Dette gælder bl.a. 4-års reglen for oprettelsen af CVR-nummer. Således har Landbrug & Fødevarer modtaget en række henvendelser fra ansøgere og konsulenter, som har været i tvivl om, hvorvidt man kunne søge ordningen, hvis man har oprettet et CVR-nummer alene til hobbybrug for mere end fire år siden. Opretter man et CVR-nummer som enkeltmandsvirksomhed, vil man automatisk være driftsleder heri, hvorfor tidspunktet for oprettelsen og ikke alene overgangen til driftsleder vil have betydning.

Som nævnt tidligere finder Landbrug & Fødevarer det beklageligt, hvis oprettelsen af et CVR-nummer til hobbybrug for mere end fire år siden nu skal afskære unge landmænd fra at søge etableringsstøtte.

Finansieringsplan

Helt overordnet er finansieringsplanen og sammenhængen, til hvor mange midler der reelt er afsat til de enkelte ordninger fx i forbindelse med politiske aftaler, meget svær at gennemskue. Se også kommentarer under de enkelte ordninger.

Supplerende national finansiering

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at den nationale finansiering til ordningen permanent ekstensivering øges ud over EU's minimumskrav.

Hvis I har spørgsmål til de fremsendte bemærkninger, er I meget velkomne til at kontakte os.

Med venlig hilsen

Maria Skovager Østergaard

Chefkonsulent

EU & Frø

M +45 2724 5627

E mso@lf.dk